

FORUM

Het plan-Van Acker (1)

Zowat een maand geleden kwam de "kersverse" VLD'er Pierre Chevalier in aanvaring met zijn ex-partijgenoten van de SP omwille van een uitspraak over Frank Van Acker. In de marge van het VLD-congres verklaarde Chevalier immers dat hij in zijn voorstellen voor de hervorming van de sociale zekerheid trouw was gebleven aan het gedachtengoed van zijn vroegere "geestelijke vader". Onmiddellijk kwam er reactie van een groep socialisten, onder wie Freddy Willockx, die indertijd, in de late jaren zeventig, met Frank Van Acker een plan ter hervorming van de sociale zekerheid hadden uitgewerkt.

Het is geenszins de bedoeling ons te mengen in het debat, maar in het kader van de actuele discussie over de sociale zekerheid loont het toch de moeite even stil te staan bij dit plan.

Frank Van Acker vertrok in zijn voorstel vanuit de vaststelling dat het vigerend systeem van sociale zekerheid financieel niet langer houdbaar was, gezien de scherpe stijging van de uitgaven en de verminderde inkomsten. Maar behalve het financieel aspect was zijn hervormingsvoorstel evenzeer geïnspireerd vanuit een eerlijk maatschappelijk engagement. Voor hem was de sociale zekerheid, samen met de fiscaliteit, hét middel bij uitstek om een meer rechtvaardige samenleving tot stand te brengen. En ook daar vertoonde het huidige stelsel nog duidelijk heel wat mankementen. Zo was naar zijn mening de sociale zekerheid te veel afgestemd op het begrip arbeid en te veel gestructureerd in functie van de risico's die de werknemers liepen. Met als gevolg dat al wie niet aan het productieproces participeerde, gemarginaliseerd werd. Verder wees hij ook op een aantal discriminaties zoals de ongelijke behandeling naargelang de socio-professionele groep waartoe men behoorde (arbeiders tegenover bedienden, werknemers uit privé-ondernemingen tegenover die in overheidsdienst, werknemers tegenover zelfstandigen), waarbij hij vooral de achterhaalde visie van de zelfstandige als een verwende bourgeois benadrukte. Daarnaast wees hij ook op verschillen binnen eenzelfde beroeps-groep bij eenzelfde graad van arbeidsongeschiktheid door de uiteenlopende stelsels van vergoeding (handicap, gewoon ongeval, arbeidsongeval en beroepsziekte). Tenslotte onderstreepte hij dat de sociale zekerheid onvoldoende fungeerde als instrument tot herverdeling van het nationaal inkomen in het voordeel van de lagere inko-

menegroepen en dat integendeel de transfert eerder in omgekeerde richting plaatsgreep. Door het feit dat de bijdragen niet progressief berekend werden moesten de hoogste inkomens immers in verhouding minder betalen, terwijl ze juist de intensiefste gebruikers waren (hoogste pensioenen, meer verfijnde medische consumptie, meer kinderbijslag door langer studerende kinderen).

Om aan die verschillende lacunes te verhelpen stelde Frank Van Acker een aantal fundamentele hervormingen voor. In de eerste plaats moest de notie arbeid als basis van het systeem uitgebreid worden met het principe van algemene bestaanszekerheid.

Verder pleitte hij voor één globaal zekerheidsstelsel, zowel voor werknemers, ambtenaren als zelfstandigen, met analoge rechten en plichten. Met het oog op een optimale herverdeling suggereerde Frank Van Acker een combinatie van *maximum plafonds* voor de uitkeringen van de hoogste verdieners en *minimum grenzen* voor de laagste uitkeringen. In dezelfde zin stond hij achter de afslanking en zelfs de volledige afschaffing van een aantal sociale prestaties voor de meest gegoeden, zoals de kinderbijslag. Om dit alles mogelijk te maken en tegelijk het stelsel financieel leefbaar te houden, werkte hij een alternatief financieringsschema uit waaraan de drie partners, namelijk het individu, de onderneming en de overheid naar eigen draagkracht zouden bijdragen. De persoonlijke bijdragen van werkgever en werknemer wilde hij vervangen door een aan de sociale zekerheid toegewezen belasting. Bij het individu zou de bijdrage niet langer alleen op het beroepsinkomen worden berekend, maar ook op de roerende en onroerende bezittingen. Bovendien zouden de bijdragen uitgedrukt worden in een stijgend percentage op het bruto-inkomen en niet meer gekoppeld zijn aan loonen en inkomensgrenzen, wat een reëel herverdelend effect had. Voor de ondernemingen werd een gelijkaardig principe toegepast. In het huidige systeem werden de werkgeversbijdragen immers berekend op de loonmassa waardoor de kapitaalsintensieve sectoren relatief veel minder RSZ-lasten betaalden dan de arbeidsintensieve. Om die wanverhouding recht te trekken werd in het plan geopteerd voor een gemengde verdeelsleutel, met name de toegevoegde waarde, waarin niet enkel de loonkosten maar ook de afschrijvingen begrepen waren. Voor de derde financieringspartner, de overheid, stelde hij een vast percentage van de globale belastingontvangsten voor de sociale zekerheid voor om budgettaire manipulaties te

Vrolijk trio : Karel Van Miert, Willy Claes en Frank Van Acker

vermijden. Verder beoogde hij een drastische vereenvoudiging van het beheer die tot serieuze besparingen kon leiden. In plaats van de huidige gebalkaniseerde administratie wilde hij namelijk één rijksdienst voor de inning en verdeling van alle inkomsten (bijdragen van personen, ondernemingen en overheid).

Het plan-Van Acker kreeg binnen de socialistische zuil nogal wat tegenwind. Vooral het voorgestelde eenheidsstelsel (één stelsel voor de verschillende beroepscategorieën) lokte heel wat discussie uit. Verder was er een passage in het plan die nogal voor verwarring zorgde. Met het oog op een rationeler beheer had hij immers voorgesteld om de sociale uitkeringen te laten verrichten door gemeentelijke cellen, wat door mutualiteits- en vakbondsverantwoordelijken als een aanval op hun instelling werd geïnterpreteerd. Onder impuls van de huidige SP-voorzitter Frank Vandenbroucke werd het debat later wel weer

opengetrokken, maar er bleef weinig weerhouden van het oorspronkelijke voorstel.

Het plan had zeker zijn tekorten (2), maar bood in elk geval een interessant platform om een coherent alternatief uit te werken voor het bestaande sociaal zekerheidsstelsel. En vooral, het hield vast aan één van de basisvoorwaarden voor een menswaardige maatschappij : solidariteit... (P.V.)

(1)Dit artikel is gebaseerd op een bijdrage die ik schreef over Frank Van Acker in het boek "Een ziekenfonds in tijdsperspectief. 25 jaar Bond Moyson Brugge-Oostende", 1993, 135 p.

(2)Interessant is het artikel van Frank Vandenbroucke in Socialistische Standpunten waarin hij de verdiensten en de mankementen van het plan uiteenzet.

Zie : Vandenbroucke F., Sociale Zekerheid : aanzetten tot een vruchtbaar debat. In : Socialistische Standpunten, 1987, 4, pp. 43 - 44.